

*(Noterna läses på plats i den löpande texten.
Läs ut förkortningarna första gången de förekommer.)*

Kapitel 12

Föräldrapenningförmåner

(Förkortning ur)

Genom föräldrapenningförmånerna får föräldrar ett ekonomiskt stöd när de vårdar barn. Ett sådant stöd utgick tidigare till enbart modern till barnet men från 1974 blev den tidigare mödraförsäkringen en föräldraförsäkring. Denna försäkring har utbyggt vid flera tillfällen under 1970-talet. Även under senare hälften av 1980-talet har föräldraförsäkringen kommit att förändras vid flera tillfällen. Föräldrapenningförmånerna enligt AFL är nu av två slag, föräldrapenning (fp) och tillfällig föräldrapenning (tillfällig fp). Fp har man rätt till när ett barn föds eller adopteras. Tillfällig fp betalas ut i olika situationer när en förälder tillfälligt behöver vara hemma från arbetet för att ta hand om barnet eller för att besöka barnets skola e d. Reglerna finns i AFL 4 kap.

Föräldrapenning

Allmänt

Ett grundläggande villkor för rätt till fp är att man är förälder till ett barn eller likställs med förälder enligt reglerna i AFL. Bestämmelser angående fastställande av faderskap till barn finns i föräldrabalken (FB). Faderskap kan styrkas genom faderskaps erkännande eller dom. Enligt FB skall adoptivbarn anses som barn till den som adopterar barnet och inte till de biologiska föräldrarna. Om en make adopterar den andre makens barn eller adoptivbarn skall barnet anses som deras gemensamma.

När det gäller rätt till fp likställs enligt AFL med förälder

- rättslig vårdnadshavare som inte är förälder och som har vård om barnet,
- person som med socialnämndens medgivande tar emot ett barn för stadigvarande vård och fostran i syfte att adoptera det (här kallad blivande adoptivförälder) samt
- person, som en förälder är eller har varit gift med eller har eller haft barn med, om de varaktigt bor tillsammans.

Rättslig vårdnadshavare som inte är förälder är en person som av domstol särskilt har förordnats som förmyndare enligt FB. Av FB framgår att endast en särskilt förordnad förmyndare kan ha den rättsliga vårdnaden om ett barn, om inte föräldrarna eller en av dem har vårdnaden. Den rättsliga vårdnaden innebär enligt FB bl a en rätt och en skyldighet för vårdnadshavaren att svara för att barnet får tillsyn och fostran, att ha omsorg i övrigt om barnets person och att företräda barnet i personliga angelägenheter.¹⁾ (läs noten)

Det är den av föräldrarna som till huvudsaklig del vårdar barnet som har rätt till fp. Modern har dock alltid rätt till fp t o m 29:e dagen efter förlossningen även om hon inte vårdar barnet (AFL 4:4 tredje stycket).

För att föräldern skall anses vårda barnet krävs att det finns en rumslig kontakt mellan föräldern och barnet under större delen av dagen. Detta innebär inte att föräldern skall vara förhindrad att uträtta ärenden eller andra uppgifter som är förenade med familjens skötsel och som tar bort en kortare tid från umgänget med barnet.²⁾ (läs noten osv. gör på samma sätt med de övriga noterna)

Enligt AFL kan fp betalas ut även om en förälder inte vårdar barnet om det finns särskilda skäl för detta. Så kan vara fallet om barnet vistas på sjukhus under obestämd tid och föräldern inte tillfälligt kan återgå i förvärvsarbete eller när modern ammar eller när föräldern i övrigt behöver hålla kontakt med barnet medan det vistas på sjukhus.³⁾

Hel fp är enligt AFL f n lägst 60 kronor om dagen. Det kallas garantinivå. För viss del av ersättningstiden kan fp betalas ut med det belopp som motsvarar föräldrarnas kalenderdagsberäknade sp.

När en förälder, som har tagit emot ett barn för stadigvarande vård och fostran i sitt hem, får ersättning för vården (fosterlön) gäller en särskild bestämmelse när hon/han vårdar eget barn. Vid beräkning av fp skall i dessa fall bortses från den del av SGI:n som grundas på ersättningen för vården. Detta gäller under förutsättning att föräldern fortfarande vårdar fosterbarnet. Fp betalas dock alltid lägst enligt garantinivån (4:7 andra stycket; jfr vård av fosterbarn under egen sjukdom, se AFL 3:12).⁴⁾

Genom en ändring i AFL fr o m den 1 juli 1989 har antalet ersättningsdagar med fp i samband med barns födelse utökats till 450 dagar sammanlagt för föräldrarna.⁵⁾ Detta gäller barn födda från och med den 1 oktober 1988. För barn som fötts tidigare gäller andra regler beträffande

¹ FB 6 kap.

² Prop 1978/79:168, s 47.

³ Prop 1975/76:133, s 56.

⁴ Prop 1984/85:78, s 78 f.

⁵ Enligt propositionen 1988/89:69 (s 8) om utbyggnad av föräldraförsäkringen och förstärkt föräldradedighet är avsikten att föräldraförsäkringen skall byggas ut ytterligare så att föräldrapenning utges för 540 dagar med ersättning enligt föräldrarnas sjukpenningnivå. Utbyggnaden avses ske i ytterligare två etapper och vara helt genomförd den 1 juli 1991

antalet föräldrapenningdagar. Vid flerbarnsfödelse betalas fp ut under ytterligare 180 dagar för varje barn utöver det första.

Dagarna får tas ut längst till dess barnet har fyllt 8 år eller till den senare tidpunkt då barnet har avslutat det första skolåret (4:3 sista stycket). Fp kan betalas ut till modern tidigast fr o m 60:e dagen före den beräknade tidpunkten för förlossningen (4:4 första stycket). Vid adoption av ett barn betalas fp ut under samma antal dagar som vid ett barns födelse (4:5).

(Läs förkortningarna enligt praxis)

Femte avdelningen

Om rättegången i hovrätt

49 Kap. Om fullföljd av talan mot underrätts dom och beslut

1 § Talan mot underrätts dom skall föras genom vad.

Har parterna skriftligen avtalat att inte överklaga en dom som meddelas med anledning av en uppkommen tvist eller en framtida tvist som kan härledas till ett visst angivet rättsförhållande, gäller avtalet, om saken är sådan att förlikning därom är tillåten. Ett avtal som ingåtts före tvistens uppkomst gäller dock inte i mål som avses i 1 kap. 3 d § första stycket.

En utfästelse att inte överklaga som har gjorts efter domen gäller, om saken är sådan att förlikning därom är tillåten.

Den, mot vilken en tredskodom givits, får inte överklaga domen. Bestämmelser om hans rätt till återvinning i anledning av sådan dom finns i 44 kap. 9 §. **Lagar 1989:352** (se vid 3:5) och **1989:656**.

Ang. vad som avses med dom se 17:1; 30:1 – Ang. tredskodom se 44:9, 10; jfr 50:24 – Ang. prövning av rätten till fullföljd se 50:6; 51:6; 52:5 – Att underrätts föreskrift om sättet för fullföljd är bindande se 10 § detta kap. – Ang. äldre lydelse av 3 st. (motsvarighet till 2 st.) jfr H 1957:489; 1978:327 (i 3 st. avsedd utfästelse beaktas först efter invändning från part som vill återopa den)

1 a § När en tingsrätt meddelar dom i fall som avses i 17 kap. 5 § andra stycket, bestämmer rätten med hänsyn till omständigheterna om talan mot domen skall föras särskilt eller endast i samband med talan mot tingsrättens slutliga avgörande. Talan förs genom vad. (Införd g. **Lag 1990:443**.)

2 § Talan mot underrätts slutliga beslut skall föras genom besvär. Meddelas i samband med dom beslut, varigenom saken till viss del ej upptages till prövning, skall dock talan mot beslutet föras genom vad.

Äger part göra ansökan om återupptagande av mål, som avgjorts genom slutligt beslut, må han ej fullfölja talan mot beslutet.

Ang. slutligt beslut se 17:1; 30:1; jfr 5 och 8 §§ i detta kap. – Ang. 2 st. se 47:14, 18, 24

3 § Har en tingsrätt i beslut under rättegången ogillat jäv mot domare eller invändning om rättegångshinder, skall den part som vill föra talan mot beslutet anmäla missnöje. Sådan anmälan skall göras genast, om beslutet meddelats vid ett sammanträde, och annars inom en vecka från den dag då parten fick del av beslutet. Försummar parten detta, har han inte längre rätt att föra talan mot beslutet. Om en part anmäler missnöje, bestämmer rätten med hänsyn till omständigheterna, om talan skall föras särskilt eller endast i samband med talan mot dom eller slutligt beslut. Särskild talan skall föras genom besvär. **Lag 1987:747**.

Ang. tid för framställande av jäv eller invändning och beslut därom se 4:14, 15; 34:2, 3 – Ang. missnöjesanmälan se 17:13, 30:11 – H 1977:189 anm. vid 17:12 – Ang. verkan av underlåtenhet att inom rätt tid fullfölja särskild talan mot beslut varigenom invändning om rättegångshinder ogillats H 1960:758 – Ang. sista p. H 1966:546 – Se även H 1977:349 – Invändning i mål om klander av skiljedom att nya grunder, som åberopats efter klandertidens utgång, ej fick prövas ansågs som invändning om rättegångshinder H 1990:633.